

Po starym Egzotarium nie ma już śladu

Stare sosnowieckie Egzotarium przeszło już do historii. Po wybudowanym w 1956 roku obiekcie nie ma już śladu, są za to pierwsze elementy powstającego w tym miejscu Centrum Edukacji Ekologicznej „Egzotarium”.

Cały teren budowy jest ogrodzony, dlatego z zewnątrz niewiele widać. – *Z pewnością mieszkańcy zauważyli żółty dźwig, który został ustawiony na terenie budowy, widać go niemal z całej okolicy. W miejscu dawnego Egzotarium został wykopany dół w którym rozpoczęły się prace związane z wylewaniem płyty fundamentowej, która będzie elementem poziomu „-1”* – wyjaśnia **Jeremiasz Świerzawski**, zastępca prezydenta Sosnowca. Właśnie w podziemiach będą ustawione olbrzymie akwaria z rodzimymi gatunkami ryb, a także z rybami z całego świata m.in. duch amazoński, pielęgnica szmaragdowa, arowana srebrna, płaszczyki słodkowodne, wistonos amerykański. W terrariach będzie można podziwiać też gady i owady m.in. zaskroniec i pająk topik, anakonda zielona (odpowiednik rodzimego zaskrońca), ptaszniki i drzewołazy Dendrobates – jadowite żaby, które o stopniu swojej jadowitości informują poprzez zabarwienie skóry.

W założeniu Nowe Egzotarium ma zachować dziedzictwo historyczne oraz kolekcje prezentowane dotychczas w tym miejscu, jednocześnie rozszerzając zakres swojej działalności. – *Już za dwa lata będziemy mogli podziwiać kolekcję ryb dorzecza Przemszy, a otoczenie budynku będą stanowić rodzime siedliska roślinne: biotop grądowy, zbiorowisko szuwarowe i murawa kserotermiczna. Egzotarium to element większego kompleksu. To park bioróżnorodności, który jest tuż obok, także Stawiki oraz Park Tysiąclecia, gdzie również trwa*

inwestycja. Liczę, że mieszkańiec miasta i regionu przyjedzie do Egzotarium, ale też do sąsiednich parków, aby wypocząć i dobrze się bawić – wyjaśnia Arkadiusz Chęciński, prezydent Sosnowca.

Nowe Egzotarium będzie Centrum Edukacji Ekologicznej

W budynku powstaną dwie nowoczesne klasy lekcyjne, wyposażone w komputery, mikroskopy, systemy multimedialne itp., gdzie m.in. uczniowie okolicznych szkół będą mogli odbywać lekcje przyrody, biologii, geografii. – Będziemy tam prowadzić warsztaty, wykłady, wystawy, a wszystko to przy pięknym widoku na tropikalne rośliny i zwierzęta w palmiarni. Powstanie również mini kino, w którym każdy odwiedzający będzie mógł obejrzeć film edukacyjny, dotyczący rodzimej przyrody. Korytarze i halle CEE stanowiąc będą przestrzeń ekspozycyjną dla wystaw stałych i czasowych. W budynku znajdzie swoje miejsce również kawiarnia – dodaje prezydent Chęciński.

Z poziomu – 1 ścieżka będzie prowadziła zwiedzającego do Palmiarni na poziom parteru. Palmiarnia nie będzie jak dotychczas jedynie ogrodem botanicznym. Na tym poziomie głównymi eksponatami będą rośliny, ale wśród roślin projektantom udało się znaleźć miejsce także dla zwierząt m.in. legwan zielony, żółw żabuti, bazyliszek płatkogłowy, legwan czarny, boa dusiciel, pyton rombowy, pyton siatkowany, boa tęczy brazylijski, anolis kubański, kajman okularowy, badyłarka pospolita, tukan wielki.

– Sama palmiarnia podzielona będzie na trzy strefy: strefę klimatu śródziemnomorskiego, strefę pustynną i tropikalną, w każdej panować będą inne warunki. Sterowanie klimatem odbywać się będzie poprzez zapewnienie prawidłowej temperatury, wilgotności i światła, tak aby warunki zbliżone były jak najbardziej do tych panujących w naturze. Podróż po Egzotarium kończyć się będzie na szczycie rampy, która kieruje zwiedzających na poziom +1. W tym miejscu znajdują się sale lekcyjne, przestrzeń wystawiennicza wystaw stałych czasowych,

kino edukacyjne, a także w kawiarnia, w której zwiedzający będą mogli odpocząć po długim zwiedzaniu – mówi Jeremiasz Świerzawski.

Otoczenie także będzie pełnić rolę edukacyjną, wzdłuż szklanej elewacji palmiarni zostanie wybudowany długi zbiornik wodny, gdzie zostanie utworzone rodzime zbiorowisko szuwarowe. To siedlisko porasta brzegi cieków i zbiorników wodnych – szuwar jest odzwierciedleniem biotopu znajdującego się pierwotnie nad brzegiem rzeki Przemszy. Wraz z rozwojem antropopresji i rozwojem turystyki, coraz więcej bagien i terenów jest osuszanych, a co za tym idzie, tego typu siedliska są niszczone – w tym miejscu zwiedzający będą mieli okazję zobaczyć rośliny, które są zagrożone wyginięciem.

Pierwsze postępowanie przetargowe zostało ogłoszone we wrześniu 2019 roku. Niestety, zaproponowane przez potencjalnych wykonawców ceny zaczynały się od 80 mln zł i znacznie przekraczały przewidywany na ten cel budżet. Przed ogłoszeniem kolejnego postępowania zostały nieco zmienione i obniżone zapisy specyfikacji związane ze stawianymi wykonawcom wymaganiami dotyczącymi robót budowlanych wykonywanych w ostatnich pięciu latach, a także doświadczenia kierownika budowy. W powtórzonym przetargu wypłynęło pięć ofert, opiewających od 64 mln zł, do 84 mln zł. Ostatecznie została wybrana oferta (63 967 412,71 zł) Mostostalu Zabrze – Gliwickie Przedsiębiorstwo Budownictwa (lider konsorcjum) oraz Maximus ZBH Sp. z o.o. (partner konsorcjum).

Nowym elementem Egzotarium będzie korzystanie z odnawialnych źródeł energii. W ramach inwestycji zostaną wykonane panele fotowoltaiczne, które pozwolą na przetwarzanie światła słonecznego na energię elektryczną. Ponadto wody deszczowe pochodzące z połaci dachowej będą wykorzystywane do polewania terenów zielonych.

Gmina Sosnowiec otrzymała dofinansowanie na kwotę 15,3 mln złotych w ramach programu Regionalnego Programu Operacyjnego

woj. śląskiego na lata 2014 – 2020 działanie 5.4.3 – ochrona różnorodności biologicznej. Projekt składa się z dwóch komponentów utworzenia Centrum Edukacji Ekologicznej „Egzotarium” i rewitalizacji terenów zielonych w tzw. Parku Tysiąclecia.

Prace powinny zakończyć się po 2 latach od podpisania umowy.

Park Bioróżnorodności dopełnieniem Egzotarium

Kiladziesiąt tysięcy nasadzeń krzewów i drzew, a także budowa oczek wodnych, domków dla owadów, budek dla nietoperzy i budek lęgowych dla ptaków – to najważniejsze zmiany w parku im. Jacka Fusińskiego. Rewitalizacja obejmuje prawie 7 ha, w tym 5,5 ha terenów zielonych. Po zmianach w miejscu obecnego parku powstanie pierwszy w Sosnowcu Park Bioróżnorodności. Oprócz nasadzeń, budowy oczek wodnych i m.in. domków dla owadów, budek dla nietoperzy i ptaków zmieni się cała infrastruktura tego miejsca. Przebudowywane są ścieżki dla pieszych oraz schody by z parku mogły korzystać osoby niepełnosprawne. Powstaną również toalety, zostaną ustawione nowe ławki, a cały park zostanie ogrodzony. Wart 7 mln zł park najprawdopodobniej będzie gotowy do końca 2020 roku.

Historia Egzotarium

Historia parku otaczającego obiekt Egzotarium w Sosnowcu sięga 1936 roku. Wtedy podjęto próbę stworzenia Ogrodu Botanicznego. Sadzono ciekawe odmiany roślin południowych, ale próby nie powiodły się, ponieważ teren ze względu na wysoki stopień zapylenia był skażony. Mimo starannej pielęgnacji, rośliny nie przetrwały. Ponownie pomysł budowy palmiarni powstał w latach 50. Budowę palmiarni i działu ryb akwariowych rozpoczęto w 1954 roku, a zakończono w 1956 r. i przekazano do użytku, jako placówkę dydaktyczną. W roku 1957 podjęto budowę dodatkowego pomieszczenia, do którego zostały wprowadzone pojedyncze okazy zwierząt: małpy i ptaki egzotyczne. Dla zwierząt niewymagających wysokiej temperatury stworzono wybieg na

otwartej przestrzeni. Znajdowały się tam niedźwiedzie, szopy, bażanty. Ilość zwierząt w tym okresie była duża, jednakże z chwilą powstania ogrodu zoologicznego w Katowicach, decyzją Ministerstwa, wybieg na wolnym powietrzu uległ likwidacji. Pozostała tylko wewnętrzna część obiektu. Sosnowiecki dział ryb akwariowych stanowił w tamtych latach największy tego typu obiekt w Polsce. Obejmował 60 zbiorników o pojemności 500 i 1000 litrów wody i największą kolekcję ryb i roślin akwariowych. W 1964 roku obiekt został przyjęty do międzynarodowego rejestru placówek akwarystycznych przez University of Hawaii, Waikiki Aquarium Honolulu w Hawaj w USA. W okresie początkowym Egzotarium otrzymało rośliny egzotyczne, jako dar z palmiarni krakowskiej, gliwickiej i poznańskiej. Te rośliny stanowiły główny wystrój palmiarni. W późniejszym okresie rośliny uzupełniano wyłącznie na zasadzie zakupu. W roku 1986 w palmiarni wykonano remont części przedniej (2 skrzydła i kopuła główna) wymieniono zmurszałe łączniki na stalowe i wymieniono szyby.

Ogólna powierzchnia obiektu wynosi 1626 m², w tym palmiarnia o powierzchni 506 m², akwarium i gady 432 m², małpiarnia i ptaki 105 m². Specyfiką danej kolekcji są rośliny tropikalne i kolekcja ryb. Najcenniejsze okazy to palmy: *Phoenix canariensis*, *Latania borbonica*, *Cycas revoluta*, *Sabal minor*, Kolekcja roślin jest połączona ze środowiskiem wodnym – ryby i rośliny, środowiskiem ziemno-wodnym – płazy i gady, środowiskiem lądowym – małpy i ptaki. Kolekcja roślin obejmuje ponad 250 gatunków roślin z różnych stref klimatycznych i geograficznych świata. Należą one do różnych grup ekologicznych i reprezentują określone formacje roślinne: pustynne, półpustynne, tropiki amerykańskie i azjatyckie, formacje ciepłego klimatu śródziemnomorskiego, wysp oceanicznych. Stała ekspozycja zwierząt w Egzotarium obejmuje głównie ryby i gady. Szczególnie cenna jest kolekcja egzotycznych ryb akwariowych. Zawiera około 60 gatunków, przy czym najbardziej atrakcyjna jest kolekcja pielęgnic. Obejmuje 60 zbiorników o pojemności 500 i 1000 litrów wody. Faunę gadów

reprezentuje tu około 25 gatunków, w tym: kajman okularowy, boa tęczy, pyton tygrysi i siatkowany, 5 gatunków żółwi. Kolekcja ptaków jest niewielka, obejmuje kilkanaście gatunków, głównie papug. Hoduje się gryzonie: chomik syberyjski, świnki morskie, króliki miniaturki, myszokoczki, szynszyle. Mimo upływających lat Egzotarium cieszyło się dużym zainteresowaniem. Rocznie odwiedzało palmiarnie około 30000 osób.

Źródło: UM Sosnowiec

Foto: UM Sosnowiec